

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.018.05.2021

00762421

Pan Artur Wierzbowski
Wójt Gminy Piątnica
Urząd Gminy Piątnica
ul. Stawiskowska 53, 18-421 Piątnica

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/005 – Realizacja wieloletniego rządowego programu „*Posiłek w szkole i w domu*”

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Piątница ¹ , ul. Stawiskowska 53, 18-421 Piątница
Kierownik jednostki kontrolowanej Zakres przedmiotowy kontroli	Artur Wierzbowski, Wójt Gminy Piątница ² od 22 listopada 2018 r. <ol style="list-style-type: none">1. Działania gminy w zakresie określenia potrzeb i zapewnienia warunków, w tym finansowych, realizacji zadań określonych w wieloletnim rządowym programie „Posilek w szkole i w domu”³ (dalej: „Program”).2. Działania gminy (organu prowadzącego szkoły) w zakresie realizacji wsparcia, o którym mowa w Programie.3. Sprawozdawczość z wykonania zadań w ramach przyznanego wsparcia finansowego z Programu.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2019 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce ⁴ .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵
Jednostka przeprowadzająca kontrolę Kontrolerzy	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku <ol style="list-style-type: none">1. Wiesław Stalewski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/109/2021 z 28 lipca 2021 r.2. Tomasz Jarocki, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/132/2021 z 9 września 2021 r. (akta kontroli str. 1-4, 532-53)

¹ Dalej: „Urząd”.

² Dalej: „Wójt”.

³ Wieloletni rządowy program „Posilek w szkole i w domu” na lata 2019–2023, przyjęty uchwałą nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posilek w szkole i w domu” na lata 2019–2023, stanowiący załącznik do uchwały (M.P. poz. 1007).

⁴ Czynności kontrolne zakończone zostały w Urzędzie 30 września 2021 r.

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. Ustawa zwana dalej: „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności⁶

Ocena ogólna	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez Gminę Piątnica (dalej: „Gmina”), zadań w ramach Programu w okresie objętym kontrolą.
Uzasadnienie oceny ogólnej	<p>Gmina zapewniła warunki organizacyjne i finansowe do prawidłowej realizacji Programu. Dokonano podziału obowiązków i środków finansowych na dwa podmioty które realizowały Program w zastępstwie Wójta, (Ośrodek Pomocy Społecznej w Piątnicy⁷ i Centrum Usług Samorządowych w Piątnicy⁸). W latach 2019–2021 (I połowa) rzetelnie i terminowo prowadzono w OPS postępowania administracyjne w zakresie wydawania decyzji przyznających pomoc w ramach Programu. Przed rozstrzygnięciem sprawy każdorazowo szczegółowo weryfikowano sytuację wnioskodawców, w tym terminowo przeprowadzano rodzinny wywiad środowiskowy. Dotacje celowe otrzymane w ramach modułu 1 i 2 Programu wykorzystano i rozliczono terminowo, wyłącznie na pomoc w zakresie dożywiania (posiłki bądź świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności – zasiłki celowe). W latach 2019–2021 (I połowa) także dotacje celowe otrzymane w ramach modułu 3 CUS wykorzystał i rozliczył terminowo, wyłącznie na adaptację pomieszczeń oraz zakup nowych urządzeń i wyposażenia, tj. zgodnie z założeniami Programu oraz umowami zawartymi przez Wójta Gminy z Wojewodą Podlaskim.</p> <p>Pomimo ograniczeń związanych z epidemią COVID-19, zachowano ciągłość realizacji Programu w latach 2020–2021. Gmina zadbała o terminowe opracowanie oraz wdrożenie strategii rozwiązywania problemów społecznych, wyznaczającej cele spójne z Programem.</p> <p>W latach 2019–2020 Gmina zapewniła terminową i rzetelną realizację obowiązków sprawozdawczych związanych z realizacją zadań pomocowych w ramach Programu. Wymagane sprawozdania przekazane zostały do Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego (dalej: „PUW”) i Kuratorium Oświaty w Białymstoku (dalej: „Kuratorium”).</p>

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe kontrolowanej działalności

OBSZAR	1. Działania Gminy w zakresie określenia potrzeb i zapewnienia warunków, w tym finansowych, realizacji zadań określonych w Programie
Opis stanu faktycznego	<p>1.1. W Gminie za realizację zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu odpowiadał OPS (we współpracy ze siedmioma gminnymi placówkami oświatowymi⁹ oraz Dziennym Domem Seniora Wigor w Górkach Sypniewo¹⁰). Z kolei realizacja zadań w ramach modułu 3 Programu powierzona została CUS, który nadzorował realizację tego modułu w siedmiu placówkach oświatowych.</p> <p>W statucie¹¹, regulaminie organizacyjnym¹² Ośrodka oraz w indywidualnych zakresach czynności i obowiązków pracowników OPS (pięciu pracowników oraz kierownika) zamieszczono zapisy dotyczące m.in. rozpoznawania i zaspokajania niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin mających trudności w samodzielnym funkcjonowaniu w społeczeństwie oraz, że przedmiotem działania jest w szczególności: 1/ zapewnienie osobom i rodzinom wsparcia w przezwyciężaniu trudnej sytuacji; 2/ wykonywanie zadań</p>

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.
⁷ Dalej: „OPS” lub „Ośrodek”. NIK przeprowadził równoległą kontrolę zadań wynikających z Programu w OPS.
⁸ Dalej: „CUS”.
⁹ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Piątnicy (w skład którego wchodzi Przedszkole Samorządowe i Szkoła Podstawowa), Szkoła Podstawowa w Dobrzyjalowie, Szkoła Podstawowa w Drozdowie, Szkoła Podstawowa w Jeziorku, Szkoła Podstawowa w Kisielnicy, Szkoła Podstawowa w Olszynach oraz Szkoła Podstawowa w Rakowie-Boginiach.
¹⁰ Dzienny Dom Senior Wigor funkcjonuje jako komórka organizacyjna OPS, w związku z tym dodatkowe porozumienie nie było zawierane.
¹¹ Uchwała Nr 89/XXI/2012 Rady Gminy Piątnica z dnia 30 sierpnia 2012 r. w sprawie nadania statutu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Piątnicy.
¹² Zarządzenie Nr 4/216 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Piątnicy z dnia 18 marca 2016 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piątnicy.

związanych z dożywianiem dzieci; 3/ realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej.

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym Ośrodka, do jego zadań należało m.in.: 1/ rozpoznawanie i diagnozowanie potrzeb oraz organizowanie pomocy stosownie do indywidualnych potrzeb i sytuacji osób oraz rodzin; 2/ przygotowywanie projektów decyzji w sprawach dotyczących pomocy społecznej; 3/ przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych. Do zakresów czynności pracowników socjalnych OPS należało m.in.: rozpatrywanie wniosków i ustalanie prawa do pomocy w formie dożywiania, prowadzenie postępowań administracyjnych oraz opracowywanie projektów decyzji w tym zakresie.

(akta kontroli str. 5-14, 187-189, 193-197)

Z kolei statut CUS stanowił, że zadania z Programu obejmowały m.in.: 1/ realizację i rozliczanie projektów; 2/ wyposażenie szkół lub placówek w sprzęt niezbędny do wykonywania zadań statutowych, 3/ organizowanie dowozu posiłków do szkół. Realizację zadań w tym zakresie Wójt Gminy powierzył Dyrektorowi CUS.

(akta kontroli str. 5-10, 15-24)

Wójt Gminy na podstawie art. 110 ust. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹³ udzielił kierownikowi Ośrodka upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy.

(akta kontroli str. 25-26)

Wójt Gminy wyjaśnił: *w związku z epidemią COVID-19 w Gminie nie wprowadzono wewnętrznych regulacji związanych z realizacją Programu. Po ustanowieniu w Polsce stanu zagrożenia epidemiologicznego, a następnie stanu epidemii, pracownicy socjalni kontaktowali się telefonicznie ze wszystkimi osobami, które otrzymywały świadczenia w celu ustalenia sposobu realizacji decyzji. Podczas nauki zdalnej w domu rodzice mogli odbierać posiłki w szkole lub otrzymać świadczenie celowe na zakup posiłku lub żywności. W latach 2019–2021 Gmina upowszechniała wiedzę o możliwości skorzystania z Programu poprzez osobiste i telefoniczne przekazywanie informacji dla mieszkańców.*

(akta kontroli str. 204-206)

Wójt Gminy wyjaśnił także że: *nie wpłynęły żadne zgłoszenia od organizacji pozarządowych dotyczące zapewnienia posiłku osobom potrzebującym.*

(akta kontroli str. 200-203)

W latach 2019–2021 Gmina nie była kontrolowana przez Wojewodę Podlaskiego¹⁴ w zakresie modułu 1 i 2 Programu. Natomiast w 2020 roku skontrolowane zostały przez Kuratorium sprawozdania i rozliczenie dotacji z modułu 3 Programu – w zakresie realizacji prac remontowych oraz doposażenia obiektów szkolnych. Gmina w wyniku tej weryfikacji poprawiła sprawozdanie za 2019 rok i w pełnej wysokości (8 zł) zwróciła nienależnie pobraną dotację.

(akta kontroli str. 27, 570-573)

1.2. W Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Piątnica na lata 2016–2020¹⁵ oraz w analogicznym dokumencie na lata 2021–2025¹⁶ wskazano, że do Ośrodka mogą zgłaszać się po pomoc wszystkie osoby, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Oferowana pomoc obejmuje m.in. pomoc w naturze (posiłki) oraz wsparcie finansowe przyznawane osobom spełniającym kryterium dochodowe. Ponadto w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Piątnica na lata 2021–2025 sformułowano cel strategiczny nr 3 – Zmniejszenie skali zagrożenia wykluczeniem społecznym, ramach którego wyznaczono cel szczegółowy nr 3.1 – Zapewnienie dostępu osób i rodzin do podstawowych dóbr oraz zasobów, który realizowany miał być poprzez udzielanie wsparcia finansowego oraz świadczeń w naturze rodzinom oraz osobom znajdującym się w trudnej sytuacji.

(akta kontroli str. 28-47)

¹³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, ze zm.

¹⁴ Dalej: „Wojewoda”.

¹⁵ Uchwała Nr 68/XII/2015 Rady Gminy Piątnica z dnia 29 grudnia 2015 r. w sprawie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Piątnica na lata 2016–2020.

¹⁶ Uchwała Nr 152/XXIV/2020 Rady Gminy Piątnica z dnia 10 grudnia 2020 r. w sprawie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Piątnica na lata 2021–2025.

W związku z realizacją Programu, uchwałami z 17 grudnia 2018 r.¹⁷ oraz 29 stycznia 2019 r.¹⁸, Rada Gminy dla korzystających z Programu od 1 stycznia 2019 r. podwyższyła kryterium dochodowe (do 150% kwot przewidzianych w art. 8 ust. 1–2 ustawy o pomocy społecznej), a także przyjęła wieloletni program osłonowy w zakresie dożywiania na lata 2019–2023, którego celem było zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych. Program osłonowy miał być finansowany ze środków własnych Gminy oraz dotacji z budżetu państwa, otrzymanej w ramach dofinansowania Programu. Z jego realizacji sporządzano roczną informację będącą elementem składowym rozliczania Programu. (akta kontroli str. 48-53)

1.3. Wnioski o przyznanie dotacji celowej na realizację Programu w ramach modułu 1 i 2 składane do Wojewody przygotowywała, z upoważnienia Wójta Gminy, Kierownik OPS. Ponadto Kierownik OPS trzykrotnie występowała w latach 2019–2020 z wnioskami o zwiększenie dotacji oraz uzgodnienie udziału środków własnych gminy na poziomie 20% przewidywanych kosztów realizacji Programu. Wójt Gminy wyjaśnił: *potrzeby finansowe w okresie objętym kontrolą ustalano zgodnie z przewidywaną realizacją zadania na podstawie wykonania z roku poprzedniego. Otrzymane w ramach Programu środki w pełni zabezpieczyły zdiagnozowane potrzeby w zakresie dożywiania osób.*

(akta kontroli str. 5458, 64-68, 73-77, 204-206)

1.4. Wójt Gminy współpracował z dyrektorami prowadzonych szkół podstawowych w ustaleniu zakresu poszczególnych zadań oraz zapotrzebowania na środki finansowe w ramach realizacji modułu 3 Programu.

Wszystkie wnioski o udzielenie wsparcia finansowego na realizację zadań obejmujących doposażenie i poprawę standardu stołówek szkolnych (§ 2 ust. 2 pkt 1 lit. i rozporządzenia RM w sprawie modułu 3) wpłynęły w terminie określonym w § 6 ust. 3 tego rozporządzenia. I tak 29 marca 2019 r. do Urzędu wpłynęły wnioski od dyrektorów sześciu (spośród siedmiu) prowadzonych szkół podstawowych. Z kolei w 2020 roku kolejne sześć wniosków złożone zostało przez dyrektorów (2 i 10 kwietnia), a w kolejnym roku – czterech dyrektorów szkół podstawowych (14–15 kwietnia 2021 r.).

Wnioski te zawierały dane, o których mowa w § 6 ust. 2 pkt 5 lit a-j *rozporządzenia w sprawie realizacji modułu 3 Programu* i zostały pozytywnie zweryfikowane przez Urząd.

(akta kontroli str. 215-261, 345-383, 482-506)

Dyrektorzy szkół w złożonych do organu prowadzącego wnioskach wskazali m.in. że: 1] posiadają stołówkę szkolną składającą się z kuchni i jadalni (Zespół Szkolno-Przedszkolny w Piątnicy) wymagającą modernizacji, a 2] pozostałe szkoły – wyłącznie jadalnie szkolne również wymagające modernizacji i doposażenia.

(akta kontroli str.215-261, 345-383, 482-506)

1.5. W oparciu o dane uzyskane od dyrektorów szkół Gmina składała do Kuratorium wnioski o udzielenie wsparcia w ramach modułu 3 Programu. W dniu 23 kwietnia 2019 r. złożono wniosek obejmujący sześć prowadzonych szkół podstawowych (po 25 tys. zł na każdą ze szkół i po 6,3 tys. zł wkładu własnego). Kolejny wniosek złożono 20 kwietnia 2020 r. Obejmował on ponownie sześć prowadzonych szkół podstawowych (po 25 tys. zł dla pięciu szkół i po 6,3 tys. zł wkładu własnego oraz 80 tys. zł dotacji i 20 tys. zł wkładu własnego w przypadku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Piątnicy). Z kolei 27 kwietnia 2021 r. złożono wniosek obejmujący cztery szkoły podstawowe (po 25 tys. zł na każdą ze szkół i po 6,3 tys. zł wkładu własnego).

¹⁷ Uchwały z dnia 17 grudnia 2018 r.: Nr 12/III/2018 w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego w celu udzielenia wsparcia w ramach wieloletniego rządowego programu „Posilek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 (ze zm.) oraz Nr 13/III/2018 w sprawie ustanowienia wieloletniego programu osłonowego w zakresie dożywiania „Posilek w szkole i w domu” na lata 2019–2023.

¹⁸ Uchwała Nr 22/IV/2019 Rady Gminy Piątnica z dnia 29 stycznia 2019 r. w sprawie określenia zasad zwrotu wydatków w zakresie dożywiania w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób i rodzin objętych wieloletnim programem rządowym „Posilek w szkole i w domu” na lata 2019–2023.

Wnioski te zawierały wszystkie elementy, o których mowa w § 6 ust. 2 pkt 1–8 rozporządzenia w sprawie realizacji modułu 3 Programu oraz zostały sporządzone według wzoru wymaganego przez Wojewodę.

Ostatecznie Gmina uzyskała wsparcie na jedną szkołę w 2019 roku oraz na dwie szkoły w 2020 roku. Pierwsza umowa podpisana 27 czerwca 2019 r. z Wojewodą Podlaskim¹⁹ przewidywała udzielenie wsparcia finansowego w formie 25 tys. zł dotacji celowej na doposażenie i poprawę standardu jadalni w SP w Olszynach. Termin wykorzystania dotacji przewidziany został w umowie na 31 grudnia 2019 r., a rozliczenie środków powinno nastąpić najpóźniej 15 stycznia 2020 r. Druga umowę podpisano 25 czerwca 2020 r. z Wojewodą Podlaskim. Przewidywała ona udzielenie wsparcia finansowego w formie 80 tys. zł dotacji celowej z przeznaczeniem na doposażenie i poprawę standardu stołówki szkolnej (kuchni i jadalni) funkcjonującej w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Piątnicy oraz 25 tys. zł na doposażenie i poprawę standardu jadalni w SP w Rakowie Boginiach (termin wykorzystania dotacji przewidziany został w umowie na 31 grudnia 2020 r., a rozliczenie środków powinno nastąpić najpóźniej 15 stycznia 2021 r.).

(akta kontroli str. 292-314, 421-430, 431-446)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania w zbadanym obszarze. Gmina zapewniła warunki finansowe i organizacyjne do realizacji zadań w ramach Programu.

OBSZAR

2. Działania gminy (organu prowadzącego szkoły) w zakresie realizacji wsparcia, o którym mowa w Programie

Opis stanu
faktycznego

Realizacja zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu

2.1. Wójt Gminy zawnioskował do PUW o środki z dotacji celowej w wysokości 102 tys. zł na 2019 r., 84 tys. zł na 2020 r. oraz 66 tys. zł na 2021 r. Zgodnie z umowami dotacji z Wojewodą²⁰ przyznano kolejno 100,6 tys. zł, 84 tys. zł oraz 66 tys. zł. Na pisemny wniosek Wójta Gminy (w oparciu o aneks do umowy) kwota dotacji celowej w 2019 r. obniżona została do 96 tys. zł. Decyzją Wojewody²¹ dokonano obniżenia wydatków budżetowych o 10 tys. zł. W rezultacie dotacja otrzymana w 2019 roku wynosiła 86 tys. zł. Odnośnie dotacji na 2020 rok Kierownik Ośrodka wyjaśniła, że: *w związku z wybuchem epidemii i zamknięciem szkół, Ośrodek Pomocy Społecznej nie wnioskował o comiesięczne dotacje w Centralnej Aplikacji Statystycznej do wysokości przyznanej dotacji, tj. 84 tys. zł. W 2020 roku OPS zawnioskował tylko o środki celowe w wysokości 43 tys. zł.* Na podstawie przyjętych uchwał budżetowych²² Gmina zapewniła w latach 2019–2021 (I połowa) określony w § 3 ust. 2 umów dotacji udział środków własnych finansowanych zadań na poziomie 20% w latach 2019 i 2020 oraz 40% w 2021 r. kosztów realizacji zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu. Dotacja celowa zapewnić miała finansowanie pozostałych 80% w 2019 r. i 2020 r. oraz 60% w 2021 r. wydatków.

Urząd terminowo otrzymywał i przekazywał do Ośrodka otrzymywane środki dotacji na realizację zadań modułu 1 i 2, co pozwoliło na bieżące udzielanie wsparcia dla wszystkich potrzebujących i uprawnionych osób z terenu Gminy. Zgodnie z postanowieniami umów dotacji, Gmina za pośrednictwem OPS wykorzystwała 137,2 tys. zł dotacji, z tego: 80,6 tys. zł w 2019 r., 39,9 tys. zł w 2020 r. oraz 16,7 tys. zł w I połowie

¹⁹ Umowa Nr 9/2019 „Posilek w szkole i w domu” o udzielenie wsparcia finansowego organom prowadzącym szkoły podstawowe w zakresie realizacji zadań, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, ze zm.) realizowanego w ramach wieloletniego rządowego programu „Posilek w szkole i w domu” na lata 2019–2023. Umowę z Gminą w imieniu Wojewody Podlaskiego podpisał (z upoważnienia) Podlaski Kurator Oświaty.

²⁰ Umowy dotacji Nr 71/2019, Nr 71/2020 oraz Nr 71/2021 „Posilek w szkole i w domu” o dofinansowanie środkami pochodzącymi z budżetu państwa, zadania własnego o charakterze obowiązkowym, realizowanego w ramach wieloletniego rządowego programu „Posilek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 (ze zm.).

²¹ Decyzja Nr FB-II.3111.919.2019.

²² Uchwała Nr 20/W/2019 Rady Gminy Piątница z dnia 29 stycznia 2019 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Piątница na rok 2019 (ze zm.), Uchwała Nr 100/XV/2020 Rady Gminy Piątница z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Piątница na rok 2020 (ze zm.), Uchwała Nr 158/XXVI/2021 Rady Gminy Piątница z dnia 9 lutego 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Piątница na rok 2021 (ze zm.).

2021 r. Ze środków własnych wydatkowano 41,3 tys. zł, z tego: 20,2 tys. zł w 2019 r., 10 tys. zł w 2020 r. oraz 11,1 tys. zł w I połowie 2021 r. Niewykorzystane środki dotacji Urząd terminowo zwrócił do PUW, tj. 31 grudnia 2019 r. (5,4 tys. zł) oraz 30 grudnia 2020 r. i 7 stycznia 2021 r. (2,7 tys. zł i 0,3 tys. zł).

W związku z realizacją zadań z modułu 1 i 2 Programu Gmina, zgodnie z art. 152 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²³ oraz § 4 ust. 1 umów dotacji, dysponowała w tym zakresie wyodrębnioną ewidencją księgową oraz prowadziła ewidencję środków dotacji zarówno otrzymanych od Wojewody jak i przekazanych do Ośrodka.

(akta kontroli str. 54-159, 210-214)

2.2. W Urzędzie nie opracowano oddzielnych pisemnych procedur kontroli zasadności udzielenia wsparcia w poszczególnych formach przewidzianych Programem. Wójt Gminy wyjaśnił, że: *zgodnie z art. 109 ustawy o pomocy społecznej osoby i rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej oraz osoby, o których mowa w art. 61 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy, są obowiązane niezwłocznie poinformować organ, który przyznał świadczenie lub ustalił odpłatność, o każdej zmianie w ich sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej, która wiąże się z podstawą do przyznania świadczeń lub ponoszenia odpłatności. W przypadku osoby lub rodziny korzystających ze stałych form pomocy aktualizację wywiadu sporządza pracownik socjalny nie rzadziej niż co 6 miesięcy, pomimo braku zmiany danych, wypełniając część IV kwestionariusza wywiadu (zgodnie z § 9 Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego z dnia 25 sierpnia 2016 r.²⁴). Wywiad środowiskowy przeprowadzany jest w miejscu zamieszkania klienta. Wywiad aktualizacyjny jest formą kontroli zasadności udzielanego wsparcia, w tym w ramach Programu.*

Nadzór nad realizacją zadań w ramach modułu 1 i 2 Programu sprawowano m.in. poprzez zatwierdzanie przez Wójta Gminy wniosków do PUW o udzielenie wsparcia oraz zawieranie przez niego umów dotacji z Wojewodą, a także zapoznawanie się z corocznie przedkładanymi przez Kierownika Ośrodka informacjami o realizacji Programu oraz rocznymi sprawozdaniami z działalności OPS oraz potrzeb w zakresie pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 54-80, 160-169, 171-186, 207-209)

Realizacja zadań w ramach modułu 3 Programu

2.3. Gmina poprzez zabezpieczenie wkładu własnego oraz zaangażowanie jednostek podległych (Szkoła Podstawowa w Olszynach, Szkoła Podstawowa w Rakowie Boginiach oraz Zespół Szkolno-Przedszkolny w Piątnicy) zapewniła właściwe warunki realizacji zadania z modułu 3 Programu. Zgodnie z umowami dotacji oraz przepisem § 2 ust. 7 pkt 2-3 rozporządzenia w sprawie realizacji modułu 3 Programu, wykorzystano 117,7 tys. zł ze 130 tys. zł otrzymanego przez Gminę wsparcia finansowego. Całość tej kwoty wraz z wkładem własnym (30,3 tys. zł) przeznaczone zostały na prace remontowo-adaptacyjne i meble jadalne (Szkoła Podstawowa w Olszynach i Szkoła Podstawowa w Rakowie Boginiach) oraz wydatki bieżące, tj. zakupiono całość zakładanego w umowach wyposażenia: rozdrabniacz do warzyw z tarczami, piec konwekcyjno-parowy, zmywarkę do naczyń, okap, robot planetarny, patelnię gastronomiczną, obieraczkę do ziemniaków, lodówkę, uzdatniacz do wody, obieraczkę do warzyw, a także pojemniki gastronomiczne / termosy i inne drobne wyposażenie kuchenne (noże, talerze, kubeczki, sztućce itp.) w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Piątnicy. Urząd właściwie opisał i terminowo opłacił faktury za wykonane prace i dostawy. W trakcie kontroli przedstawiono materiał fotograficzny znajdujący się w Urzędzie, który potwierdził bieżące użytkowanie zakupionego wyposażenia w tych szkołach. Niewykorzystane (w wyniku obniżenia cen przez lokalnych dostawców w stosunku do kalkulacji sporządzonych w oparciu o oferty internetowe) kwoty (241 zł w 2019 r. oraz 12 tys. zł w 2020 r.) zostały terminowo zwrócone do Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego.

²³ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.

²⁴ Dz.U. z 2017 poz. 1788.

W związku z realizacją zadania dotowanego z modułu 3 Programu Gmina, zgodnie z art. 152 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, dysponowała w tym zakresie wyodrębnioną ewidencją księgową środków dotacji otrzymanych od wojewody i przekazanych do szkół.

(akta kontroli str. 297-301, 315-325, 425-430, 447-462 564-567, 567)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację w Gminie wsparcia dla potrzebujących w ramach modułu 1 i 2 Programu, a także doposażenie szkół oraz poprawę stołówki szkolnej w Zespole Szkolno-Przedszkolny w Piątnicy w ramach modułu 3 Programu.

3. Sprawozdawczość z wykonania zadań w ramach wsparcia finansowego przyznanego z Programu

OBSZAR

3.1. Gmina prawidłowo i rzetelnie rozliczyła środki finansowe otrzymane na realizację Programu. Gmina w latach 2019–2021 (I połowa) wydatkowała środki z dotacji celowej oraz środki własne na realizację zadań w ramach:

- modułu 1 i 2 Programu – 178,5 tys. zł, z tego: w 2019 r. – 100,8 tys. zł (80,6 tys. zł z dotacji i 20,2 tys. zł ze środków własnych), w 2020 r. – 49,9 tys. zł (39,9 tys. zł z dotacji i 10 tys. zł ze środków własnych), a w I połowie 2021 r. – 27,8 tys. zł (16,7 tys. zł z dotacji i 11,1 tys. zł ze środków własnych);
- modułu 3 Programu – 148 tys. zł, z tego w roku 2019 – 24,8 tys. zł dotacji i 6,1 tys. zł ze środków własnych, w roku 2020 – 93 tys. zł dotacji i 24,1 tys. zł ze środków własnych. W 2021 r. (I połowa) nie ponoszono wydatków z Programu na realizację zadań z modułu 3.

Z ustaleń równoległe prowadzonej kontroli w OPS wynika, że w latach 2019–2021 (I połowa) nie wystąpiła konieczność zwrotu dotacji wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem, pobranych nienależnie bądź w nadmiernej wysokości.

(akta kontroli str. 153, 198-199, 558-560)

3.2. Wójt Gminy zapewnił (poprzez Kierownika OPS) terminową realizację obowiązków sprawozdawczych za lata 2019–2020 w ramach modułu 1 i 2 Programu. Roczne informacje o realizacji Programu²⁵ zostały 10 stycznia 2020 r. złożone do Wojewody Podlaskiego za 2019 r. , a 20 stycznia 2021 r. – za 2020 r., tj. z zachowaniem terminu określonego w rozdziale VII.1. ust. 1 Programu. Z ustaleń równoległe prowadzonej kontroli w OPS wynika, że Ośrodek skorygował sprawozdanie za 2020 r. Korekta ta została wymuszona przez system. Dotyczyła ona nieprawidłowego zaokrąglenia do pełnych złotych kosztów posiłków (w rozmowie telefonicznej z PUW ustalono sposób dokonania zmian i ponowne przesłanie sprawozdania).

Odnosząc się do kwestii mechanizmów weryfikacji terminowości, prawidłowości i rzetelności przy sporządzaniu rocznej informacji o realizacji Programu przekazywanej Wojewodzie, Wójt Gminy wyjaśnił: *pracownik merytoryczny Ośrodka, który ma w zakresie czynności sporządzanie sprawozdań, odpowiada za terminowość, prawidłowość i rzetelność przekazywanych danych. Przy sporządzaniu sprawozdania rocznego z realizacji Programu, dane dotyczące wydatkowanych kwot, sprawdzane są przez głównego księgowego OPS.*

W latach 2019–2021 (I połowa) z udzielonej pomocy w formie posiłku skorzystało kolejno 139, 90 i 47 osób, a w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności odpowiednio 31, 30 oraz 17 osób. W Gminie nie udzielano wsparcia w formie świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. W okresie objętym kontrolą szkoły wydały 23.079 posiłków za 93,8 tys. zł. Koszt jednego posiłku w tym okresie kształtował się od 4,5 zł do 6,1 zł (dla dzieci i uczniów od 3,2 zł do 5,7 zł, a dla dorosłych od 9,2 zł do 12,4 zł).

(akta kontroli str.151-153, 160-170, 207-209)

²⁵ Sprawozdania z realizacji programu „Posilek w szkole i w domu”.

3.3 Wójt Gminy na podstawie sprawozdań (trzech rozliczeń) pozytywnie ocenił efekty zadania zrealizowanego w ramach modułu 3 Programu, a także zapewnił rzetelną i terminową realizację obowiązków sprawozdawczych z tym związanych. Dyrektor Szkoły Podstawowej w Olszynach przekazała terminowo (10 lutego 2020 r.) do organu prowadzącego sprawozdanie, zawierające m.in.: zestawienie ilościowo-wartościowe wydatków na doposażenie i poprawę standardu jadalni. Zebrane dane w sprawozdaniu Wójt Gminy przekazał terminowo do Kuratorium (10 marca 2020 r. i korektę 27 marca 2020 r.). Dyrektor Szkoły Podstawowej w Rakowie Boginiach przekazała terminowo (31 grudnia 2020 r.) do organu prowadzącego sprawozdanie, zawierające m.in.: zestawienie ilościowo-wartościowe wydatków na doposażenie i poprawę standardu jadalni. Dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Piątnicy także terminowo (16 lutego 2021 r.) przekazała do organu prowadzącego sprawozdanie, zawierające m.in.: zestawienie ilościowo-wartościowe wydatków na doposażenie i poprawę standardu kuchni i stołówki). Zebrane dane w sprawozdaniach Wójt Gminy przekazał terminowo do Kuratorium (22 marca 2020 r.). Sprawozdania finansowe z realizacji modułu 3 Programu za lata 2019 i 2020 (zawierające dane określone w § 15 ust. 2. pkt 1–4 rozporządzenia w sprawie realizacji Programu) zostały przekazane do Kuratorium zgodnie z terminem ustalonym w umowie.

(akta kontroli str. 326-330,331-344, 463-474, 475-481)

3.4. Gminna dysponowała kompletem dokumentacji finansowej (wyciągami bankowymi, fakturami itp.), które znajdowały się w CUS. Urząd nie dysponował pisemną dokumentacją potwierdzającą przeprowadzone kontrole na miejscu realizacji. Posiadał natomiast dokumentację fotograficzną dotyczącą prawidłowości realizacji zadania w CUS (doposażenia i poprawy standardu stołówki szkolnej, a także adaptacji i doposażenia jadalni szkół) zrealizowanego z modułu 3 Programu.

(akta kontroli str. 536-551, 561-563)

3.5. Wójt Gminy nie zgłaszał do Wojewody uwag ani wniosków związanych z funkcjonowaniem Programu. Przedstawił je natomiast w trakcie niniejszej kontroli NIK.

[1] Realizacja Programu umożliwiła przygotowanie szkół do nowych wymogów oraz zmniejszyła skutki finansowe dla Gminy jako organu prowadzącego. Zgodnie bowiem z założeniami zmian do ustawy Prawo oświatowe, szkoły będą zobligowane do zapewnienia „pomieszczeń umożliwiających bezpieczne spożycie posiłków podczas pobytu w szkole”. Dodatkowo zaproponowano dodanie art. 106a, że „Szkoła podstawowa (...) zapewnia jeden gorący posiłek w ciągu dnia i stwarza uczniom możliwość jego spożycia w czasie pobytu w szkole. Korzystanie z posiłku, o którym mowa w ust. 1, jest dobrowolne i odpłatne. (...)”.

Ponadto realizacja modułu 3 Programu była dla Gminy dużym wsparciem finansowym. Dzięki pozyskanym środkom możliwe było przygotowanie i dostosowanie placówek do spożywania posiłków w szkole.

[2] W opinii Wójta, realizacja Programu wpłynęła na zmniejszenie grup dzieci potrzebujących pomocy w zakresie dożywiania w szkołach, dla których Gmina jest organem prowadzącym.

[3] Zdaniem Wójta, realizacja Programu nie powoduje efektu stygmatyzacji. Informacja, w jakiej formule dzieci korzystają w danej placówce z dożywiania nigdy nie była upubliczniana, zatem nie ograniczyło to zainteresowania korzystaniem z dożywiania przez osoby spełniające kryteria udzielenia wsparcia. (akta kontroli str. 190-192)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania w zbadanym obszarze. Wójt Gminy zapewnił terminową realizację obowiązków sprawozdawczych w ramach Programu oraz dokonał oceny efektów zadania zrealizowanego w ramach modułu 3 Programu.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Białystok, 15 października 2021 r.

Kontroler:
Wiesław Stalewski
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk

.....
podpis